

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук і права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету урбаністики та
просторового планування

/ А.М. Мамедов /
30 серпня 2022 року

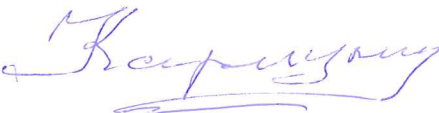
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльне конституційне право»
(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва ОПП
	Будівельне та містобудівне право

Розробники

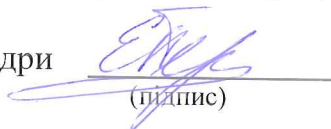
Карпунцов В.В., д.ю.н.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук і права

протокол №1 від 1 вересня 2022 року

Завідувач кафедри

(Перегуда С.В.).
(прізвище та ініціали)

Схвалено гарантом ОПП «Будівельне та містобудівне право»

Гарант ОПП

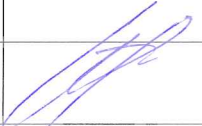

(Ігор МАМОНТОВ)

Протокол засідання науково-методичної комісії спеціальності «Право» №1 від 30 серпня 2022 року

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2022-2023 рр.

шифр	Бакалавр ОПП		Форма навчання: денна								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження	
	Назва спеціальності (ОПП)	Кредитів на	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	Срс				
				Разом	у тому числі									
Л	Лс	Пз	КП	КР	РГ	Срс								
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та 3	90	44	22		22		1		46	3	2	
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та 3	90	40	20		20		1		50	3	7	

шифр	Бакалавр ОПП		Форма навчання: заочна								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження	
	Назва спеціальності (ОПП)	Кредитів на	Обсяг годин					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ	Срс				
				Разом	у тому числі									
Л	Лс	Пз	КП	КР	РГ	Срс								
081	Право (Будівельне містобудівне право)	та 3	90	16	6		10		1		74	3	3	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Ознайомлення з конституційним законодавством зарубіжних країн відіграє суттєву роль у формуванні демократичного світогляду, знання правових систем інших держав світу. Це дає змогу краще орієнтуватися в загальнотеоретичних проблемах, розширює політичний світогляд. Опанування цієї навчальної дисципліни необхідне для набуття широкого професійного світогляду, без якого не може бути повноцінного фахівця у сфері юриспруденції. Наука порівняльного конституційного права — це система знань про закономірності правового регулювання і функціонування відносин між особою, суспільством і державою, що складаються на основі та у зв'язку зі здійсненням державної (публічної) влади.

Метою викладання навчальної дисципліни «Порівняльне конституційне право» є надання знань, умінь, навичок, пов'язаних з основними поняттями конституційно-правового регулювання, а саме:

а) науково-юридична: закласти та сформувані у здобувачів вищої освіти знання з провідної галузі права, її норм та інститутів, а також дати чітке уявлення щодо їх органічних зв'язків з окремими галузями права;

б) загальноосвітня: вивчення історичних передумов конституційного процесу в зарубіжних країнах та впливу конституційного права на всі галузі права та міжгалузеві зв'язки, вплив на державотворчі процеси в зарубіжних країнах;

в) виховна: сприяти формуванню громадсько-політичної та правової культури майбутнього юриста.

Основні завдання вивчення дисципліни «Порівняльне конституційне право»:

- набути здобувачами вищої освіти знань, умінь і навичок (компетенцій);
- ефективно реалізовувати набуті теоретичні знання на практиці;
- детальне вивчення положень конституцій зарубіжних країн, законів та інших нормативно-правових актів, що являються джерелами галузі конституційного права та їх вплив на суспільні відносини держав світу;
- досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки випускника, при якому він повинен оволодіти основними загальнокультурними та професійними компетенціями.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3440>. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі будівництва та цивільної інженерії.
Загальні компетентності	
ЗК07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК14	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
СК02	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.
СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК08	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН03	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН04	Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
ПРН06	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- виникнення й основні тенденції розвитку порівняльного конституційного права;
- предмет і метод порівняльного конституційного права;
- джерела конституційного права зарубіжних країн;
- основні конституційні поняття й терміни; основи правового статусу особи, побудови і функціонування державних органів влади, дії механізму конституційного судочинства;
- в порівняльному плані основи конституційного ладу перелічених в програмі держав;
- інститути безпосередньої демократії зарубіжних країн;
- правове становище органів законодавчої влади в зарубіжних країнах;
- правовий статус глави держави в зарубіжних країнах;
- систему органів виконавчої влади зарубіжних країн;
- особливості судової влади зарубіжних країн;
- правове становище органів місцевого управління і самоврядування зарубіжних країн;

вміти:

- давати усні та письмові аргументовані відповіді з питань навчальної дисципліни;
- володіти конституційно-правовими поняттями і категоріями;
- використовувати знання з конституційного права в юридичній практиці;
- відслідковувати зв'язки норм конституційного права з нормами інших галузей права;
- давати аналіз і тлумачення норм конституційного права;
- використовувати конституційно-правові процедури захисту прав і свобод людини і громадянина;
- обґрунтовувати конституційність і доцільність правових рішень.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу «Порівняльне конституційне право» здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (курскових робіт), модульного контролю, складання іспиту.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне поле конституційного права зарубіжних країн, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної юридичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної соціогуманітарної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами міжнародного законодавства, практики його застосування, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди,

демонструють вміння та навички правового аналізу новітніх політико-правових процесів та явищ.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук і права (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані юридичні знання, зокрема вникнути в міжнародний конституційно-правовий вимір.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом з конституційного права. Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань семінару варто розраховувати на 10-15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення доповіді включає такі форми участі в семінарі: доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні доповіді – до 5 хв.

Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево в ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ (Тематика лекцій та практичних занять)

МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПОРІВНЯЛЬНО-КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

ТЕМА 1.

ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ І СИСТЕМА ПОРІВНЯЛЬНОГО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Порівняльне конституційне право як наука та навчальна дисципліна. Об'єкт, предмет, метод порівняльного конституційного права. Функції порівняльного конституційного права. Види досліджень у порівняльному правознавстві.

Поняття і суть конституційного права як галузі національного права окремої зарубіжної країни. Предмет і метод правового регулювання в державному праві зарубіжних країн (далі ДПЗК). Принципи державного права в зарубіжних країнах.

Типологія конституційно-правових систем в зарубіжних країнах. Юридичні, політологічні та соціологічні концепції класифікації конституційно-правових систем в зарубіжних країнах.

Норми конституційного права і конституційні правовідносини. Структура і класифікація конституційно-правових норм.

Система основних інститутів конституційного права в зарубіжних країнах. Підстави виникнення, змін і припинення конституційно-правових відносин, їх види. Конституційно-правова відповідальність в зарубіжних країнах. Система навчальної дисципліни ДПЗК.

ТЕМА 2

ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.

Поняття і види джерел права в зарубіжних країнах. Нормативно-правові акти як джерела ДПЗК: конституції; конституційні, органічні звичайні закони; акти виконавчої влади, органів місцевого самоврядування.

Конституції – основне джерело конституційного права зарубіжних країн

Поняття, суть і характерні риси конституцій зарубіжних країн. Юридичні властивості конституцій зарубіжних країн.

Класифікація конституцій зарубіжних країн. Основні критерії класифікацій: форма акту, порядок прийняття і внесення змін до нього, форма правління, державного устрою і політичного режиму країни.

Порядок розробки і прийняття конституцій в зарубіжних країнах. Структура і зміст конституції.

Судові прецеденти — вид джерел конституційного права в окремих зарубіжних країнах. Особлива роль судових прецедентів в конституційному праві країн англо-саксонської правової сім'ї. Конституційні звичаї — (угоди) як джерело конституційного права в зарубіжних країнах. Внутрішньодержавні та міжнародно-правові договори, їх значення в конституційно-правовому регулюванні.

Акти тлумачення державного права в зарубіжних країнах. Доктринальні джерела державного права в зарубіжних країнах.

ТЕМА 3. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Принцип рівноправності громадян (підданих) — основа їх конституційного статусу. Поняття і суть конституційних прав і свобод громадян (підданих), їх юридична природа. Позитивний і негативний спосіб визначення конституційних прав і свобод громадян (підданих) в зарубіжних країнах. Правові обмеження для здійснення конституційних прав і свобод громадян (підданих).

Класифікація конституційних прав і свобод громадян (підданих) в зарубіжних країнах. Політичні і соціально-економічні права і свободи громадян (підданих). Конституційні обов'язки і конституційна відповідальність громадян (підданих).

Поняття, суть і види правових гарантій конституційних прав і свобод громадян (підданих) в зарубіжних країнах. Конституційні і судові гарантії прав і свобод громадян (підданих) в зарубіжних країнах.

Правовий захист конституційних прав і свобод громадян (підданих) спеціальними органами законодавчої і виконавчої влади. Омбудсмен (посередник), міністерство юстиції та ін.

ТЕМА 4 КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС ДЕРЖАВИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Держава як суб'єкт конституційного права в зарубіжних країнах. Характерні риси і напрями діяльності держави в зарубіжних країнах.

Принципи державної організації в зарубіжних країнах. Принцип розподілу влади і його значення. Законність і спосіб його забезпечення.

Основні форми правління в зарубіжних країнах та їх різновиди: республіки (президентські, парламентські, змішані) і монархії (парламентські, абсолютні, дуалістичні, виборні).

Форми державного устрою у зарубіжних країнах: унітарна держава і федерація. Автономні утворення в зарубіжних державах.

ТЕМА 5. ПРИНЦИП НАРОДНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРАВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Поняття і суть виборчого права в зарубіжних країнах. Вибори і референдум (плебісцит) — предмет виборчого права. Активне і пасивне виборче право в зарубіжних країнах.

Принципи виборчого права в зарубіжних країнах: загальне, рівне і пряме при таємному голосуванні. Особливості застосування принципів виборчого права в різних країнах. Виборчі цензи.

Виборчий процес в зарубіжних країнах: поняття, стадії. Призначення виборів, створення виборчих округів (дільниць) і органів по проведенню виборів. Реєстрація кандидатів на посади депутатів, президентів. Складання списків виборців. Передвиборча кампанія, її фінансування. Повторне голосування і повторні вибори.

Виборчі системи в зарубіжних країнах: мажоритарна, (абсолютної, кваліфікованої і відносної більшості), пропорційна і змішані системи.

Особливості правового регулювання організації і проведення референдумів у зарубіжних країнах.

ТЕМА 6. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ (для I курсу)

Конституційні основи діяльності політичних партій в зарубіжних країнах. Типологія партійних систем, основні критерії.

Партійні системи зарубіжних країн, їх характеристика та різновиди.

Двопартійні системи: сутність, загальна характеристика.

Функції політичних партій. Політична партія як засіб оволодіння владою. Роль і значимість політичної партії в розвитку та ствердженні демократії.

Інституціоналізація політичних партій. Організаційні засади та правова регламентація діяльності політичних партій в зарубіжних країнах. Особливості функціонування політичних партій в зарубіжних країнах.

МОДУЛЬ 2. ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

ТЕМА 7 ПАРЛАМЕНТ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Місце і роль парламенту в структурі верховної влади зарубіжних країн. Парламент і парламентаризм. Класифікація парламентів у зарубіжних країнах. Структура парламенту і порядок формування його палат. Особливості і порядок формування верхніх палат парламентів у зарубіжних країнах.

Парламентські комітети і комісії, порядок їх формування і функціонування.

Правовий статус депутата парламенту в зарубіжних країнах. Вільний та імперативний мандати депутатів парламенту.

Повноваження парламенту зарубіжних країн: законодавчі, управлінські, судові, контрольні, бюджетні, зовнішньополітичні. Особливості повноважень парламентів у зарубіжних країнах.

Законодавчий процес у парламентах зарубіжних країн, його стадії. Порядок скликання сесій парламентів у зарубіжних країнах. Право законодавчої ініціативи в зарубіжних парламентах. Порядок розгляду, обговорення і прийняття законів.

Оприлюднення і введення в дію актів парламентів у зарубіжних країнах.

Відповідальність парламентів і депутатів в зарубіжних країнах.

ТЕМА 8 ГЛАВА ДЕРЖАВИ ТА УРЯД У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Поняття і юридична природа інституту глави держави в зарубіжних країнах. Правовий і фактичний статус глави держави. Порядок заміщення посади глави держави в зарубіжних країнах з республіканською і монархічною формами правління. Повноваження глави держави в зарубіжних країнах у сфері законодавчої, виконавчої і судової влади. Представницькі повноваження глави держави в зарубіжних країнах. Конституційна відповідальність глави держави в зарубіжних країнах: підстави і порядок. Судова відповідальність глави держави. Імпічмент.

Уряд — носій виконавчої влади в зарубіжних країнах. Конституційний і фактичний статус уряду в зарубіжних країнах. Класифікація урядів у зарубіжних країнах. Порядок формування і структура урядів в зарубіжних країнах. Парламентський і позапарламентський спосіб формування уряду. Повноваження уряду в зарубіжних країнах в галузі виконання законів і бюджету, підготовки проектів законів і бюджету, управління державною адміністрацією, зовнішніми відносинами, юстицією, взаємини з органами місцевого самоврядування. Порядок роботи уряду в зарубіжних країнах. Акти уряду. Відповідальність уряду та його членів в зарубіжних країнах.

ТЕМА 9 КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СУДОВОЇ ВЛАДИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Поняття судової влади та її місце у механізмі розподілу влад.

Система і організація судової влади. Конституційні принципи правосуддя в зарубіжних країнах.

Система органів правосуддя і порядок їх формування в зарубіжних країнах. Суди загальної юрисдикції. Органи конституційної юстиції. Спеціалізовані суди.

Конституційний статус суддів.

Прокуратура й адвокатура в зарубіжних країнах.

ТЕМА 10 ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Поняття місцевого самоврядування та місцевого управління.

Функції та принципи місцевого самоврядування.

Моделі місцевого самоврядування у зарубіжних країнах.

Конституційні основи місцевого самоврядування.

Порядок формування органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Система органів місцевого самоврядування у світі.

Форми діяльності органів місцевого самоврядування.

Компетенція органів місцевого самоврядування, їх взаємодія з органами державної влади.

ТЕМА 11 ОРГАНИ КОНСТИТУЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Поняття, види і юридична природа конституційного контролю в зарубіжних країнах. Система конституційного контролю.

Порядок формування і структура органів конституційного контролю в зарубіжних країнах.

Повноваження органів конституційного контролю в зарубіжних країнах. Порядок розгляду та вирішення справ в органах конституційного контролю.

Контрольні і судові повноваження.

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 15-20 сторінок А4 тексту (кегль Times New Roman, шриффт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту

відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Порівняльно-конституційне право як галузь права і навчальна дисципліна.
2. Конституції зарубіжних країн.
3. Засади державного ладу зарубіжних країн.
4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах.
5. Форми зарубіжних держав.
6. Конституційні форми безпосередньої демократії у зарубіжних країнах.
7. Конституційно-правовий статус вищих органів державної влади зарубіжних країн.
8. Територіальна організація публічної влади у зарубіжних країнах.
9. Основи конституційного права Великобританії.
10. Основи конституційного права Франції.
11. Основи конституційного права ФРН.
12. Основи конституційного права Італії.
13. Основи конституційного права Польщі
14. Основи конституційного права Японії.
15. Основи конституційного права США.
16. Основи конституційного права Канади.
17. Основи конституційного права Китайської народної республіки.

МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ

Вивчення курсу «Порівняльне конституційне право» в організаційному плані здійснюється за модульно-рейтинговою системою, яка спрямована на активізацію поглибленого засвоєння студентами конституційно-правових явищ, сучасних державно-правових відносин і політичних процесів і самостійну творчу роботу з формування власної правової культури.

Рейтингова оцінка з дисципліни – це сума оцінок (балів) усіх видів навчання студентів, які передбачаються навчальною програмою. До них відносяться :

- відвідування лекцій і наявність та якість конспектів лекцій;
- відвідування семінарів та участь в них:
  - а) виступи з доповідями ,
  - б) доповнення доповідей,
  - г) вміння формулювати і ставити питання, вести дискусії
- написання та захист індивідуальних завдань.

Модульний контроль проводиться після завершення практичних занять і здійснюється за навчальними матеріалами, що розглядався в курсі. Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи, тестування та усне опитування студентів.

До модульного контролю допускаються студенти, які виконали усі види навчальних робіт, передбачених навчальною програмою.

Студенти, які не пройшли модульний контроль, не допускаються до підсумкового контролю (екзамену).

За дозволом деканату та за згодою кафедри окремі студенти (при наявності необхідної мотивації) можуть в додатковий час спробувати підвищити свій рейтинг модульного контролю.

При оцінюванні знань студентів використовується чотирибальна шкала оцінювання (5, 4, 3, 2), яка водночас приводиться у відповідність до європейської шкали оцінювання ECTS за таблицею:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість Балів	Критерії
Відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
Добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
Задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

**Розподіл балів, які отримують студенти
(залік)**

Поточне оцінювання та самостійна робота		ІЗ	Сума
М1	М2		
35	35	30	100

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Конституційне право як провідна галузь національної правової системи зарубіжних країн.
2. Конституційно-правові відносини, їх сутність та характерні риси.
3. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин у зарубіжних країнах.
4. Джерела конституційного права зарубіжних країн.
5. Засади конституційного ладу зарубіжних країн.
6. Конституційні засади політичних систем світу.
7. Конституційно-правовий статус політичних партій у зарубіжних країнах. Партійні системи зарубіжних країн.
8. Конституційно-правові основи взаємовідносин між державою і церквою (релігійними організаціями) в зарубіжних країнах.
9. Загальна характеристика конституцій зарубіжних країн.
10. Поняття та юридичні властивості конституції.
11. Класифікація конституцій зарубіжних країн.
12. Співвідношення норм конституцій та органічних законів.
13. Інститут конституційного контролю в зарубіжних країнах, його сутність та оцінка. Порядок формування органів конституційного нагляду в США, ФРН, Франції. Види конституційного контролю.
14. Конституційно-правовий статус людини та громадянина в зарубіжних країнах.
15. Громадянство (підданство) в зарубіжних країнах: поняття, підстави набуття та припинення.
16. Основні (конституційні) права та свободи людини і громадянина в зарубіжних країнах.
17. Основні (конституційні) обов'язки людини і громадянина в зарубіжних країнах.
18. Гарантії реалізації конституційних прав і свобод у зарубіжних країнах.
19. Класифікація форм правління сучасних зарубіжних держав.
20. Монархія, її ознаки (показати на прикладах різних держав).
21. Види монархій (показати на прикладах різних держав).
22. Президентська республіка (показати на прикладах різних держав).
23. Парламентарна республіка, її ознаки (показати на прикладах різних держав).
24. Напівпрезидентська республіка як форма правління в зарубіжних країнах (показати на прикладах різних держав).
25. Класифікація форм державного устрою сучасних зарубіжних держав (показати на прикладах різних держав).
26. Унітарна форма державного устрою у зарубіжних країнах (показати на прикладах різних держав).
27. Основні риси зарубіжних федерацій (показати на прикладах різних держав).
28. Поняття політичного режиму та його види.
29. Демократичний режим, його загальні риси й особливості в окремих країнах.
30. Авторитарний політичний режим, його загальні риси.
31. Соціальне призначення і роль виборів в зарубіжних країнах.
32. Поняття виборчого права в об'єктивному і суб'єктивному значеннях.
33. Принципи виборчого права.
34. Поняття виборів, їх оцінка. Види виборів.
35. Порядок висування кандидатів в депутати, правове регулювання виборчої компанії зарубіжних країн.

36. Поняття виборчої системи. Види виборчих систем.
  37. Сутність мажоритарної виборчої системи та її різновиди.
  38. Пропорційна виборча система (поняття, способи розподілу депутатських місць усередині партійного списку).
  39. Поєднання мажоритарної та пропорційної системи в деяких країнах.
  40. Організація і порядок проведення виборів. Виборчі органи зарубіжних країн.
- Виборчий процес у зарубіжних країнах.
41. Референдум: поняття, сутність, конституційно-правове регулювання.
  42. Види референдуму та його правові наслідки.
  43. Основні риси, притаманні системі вищих органів державної влади в зарубіжних країнах.
  44. Глава держави: соціальне призначення та політична роль.
  45. Компетенція глави держави.
  46. Правове становище монарха в зарубіжних країнах.
  47. Правове становище президента в зарубіжних країнах.
  48. Інститут вето виконавчої влади в зарубіжних країнах. Його види та оцінка.
  49. Підстави дострокового припинення повноважень президента.
  50. Віце-президент у зарубіжних країнах.
  51. Парламент та парламентаризм в зарубіжних країнах.
  52. Класифікація зарубіжних парламентів та особливості правового становища палат.
  53. Структура палати зарубіжного парламенту. Роль голови партійних фракцій та комітетів у процесі її роботи.
  54. Лобізм.
  55. Компетенція парламенту, його акти.
  56. Статус депутата зарубіжного парламенту.
  57. Інститут омбудсмана.
  58. Основні риси законодавчої процедури в палатах зарубіжних парламентів.
  59. Поняття, причини й види делегованого законодавства.
  60. Порядок формування уряду при різних формах правління.
  61. Голова уряду та його статус при різних формах правління.
  62. Форми контролю за діяльністю уряду.
  63. Конституційно-правовий статус центральних органів виконавчої влади в зарубіжних країнах.
  64. Конституційно-правовий статус місцевих органів виконавчої влади в зарубіжних країнах.
  65. Системи місцевого самоврядування зарубіжних країн.
  66. Компетенція місцевого самоврядування в зарубіжних країнах. Власні та делеговані повноваження.
  67. Конституція Франції 1958 р.
  68. Основний закон ФРН 1949 р.
  69. Конституція Італії 1947 р.
  70. Конституція Польщі 1997 р.
  71. Конституція Японії 1947 р.
  72. Конституція США 1787 р.
  73. Конституція Канади 1982 р.
  74. Парламент Великобританії.
  75. Конгрес США.
  76. Національна Асамблея Франції.
  77. Бундестаг ФРН.
  78. Президент США, його місце у системі вищих державних органів.
  79. Президент Франції, його місце у системі вищих державних органів.
  80. Кабінет та уряд Великобританії.
  81. Канцлер ФРН, його правове становище.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

ПОЛІТИКА ЩОДО ВІДВІДУВАННЯ

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.

2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.

4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники

Панькевич О.З. Державне право зарубіжних країн. Підручник. Львів : ЛДУВС, 2018. URL: <http://surl.li/coxhj>.

Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Акад. курс: підручник / В.М. Шаповал. К.: Юрінком Інтер, 2018. 464 с.

Посібники

Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 328 с. URL: <http://surl.li/ecscr>.

Грін О. Державне право зарубіжних країн. Навч. Посібник у схемах. URL: <http://surl.li/coxeo>.

Конституційне державне право зарубіжних країн. Навч. посібник / В.М. Бесчасний, О.В. Філонов, В.М. Суботін, С.М. Пашков, За заг. ред. В.М. Бесчасного 2 ге вид. стер. К. : Знання, 2018. 467 с. URL: <http://surl.li/ecscr>.

Конституційне право зарубіжних країн / Гринюк Р.Ф. Захарченко М.А. Навч. посібник. Вид. 2 перероб. і доп. К.: Істина, 2019. 376 с.

Конституційне право зарубіжних країн: навчальний посібник для вузів /За заг. ред. проф. В.О Ріяки. К. : Юрінком Інтер, 2012. 512 с.

Державне право зарубіжних країн. Особлива частина: навч.посіб. / [Л.Д. Варунц, А.В. Войціховський, Т.І Гудзь та ін.]; за заг. ред. В.О. Серьогіна; МВС України, Харк. Нац. Ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2011. 292с.

Коломієць Ю.М. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина: навчальний посібник / Ю.М. Коломієць. Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 208 с.

Конституції зарубіжних країн: навчальний посібник / авт.-упоряд. В.О.Серьогін, [Ю.М. Коломієць, О.В. Марцеляк та ін.]; за заг. ред. к.ю.н., доц. В.О. Серьогіна. Харків, Видавництво «ФІНН», 2009. 664 с.

Конспекти лекцій

Боняк В.О., Завгородня Ю.С. Державне право зарубіжних країн. Конспект лекцій. Дніпро, 2016. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1115/4.1.pdf>

Хрестоматії

Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. посібник / Упоряд. В.О. Ріяка, К.О. Законморна. К. : Юринком Інтер, 2007. 384 с.

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук і права. Дисципліна «Державне право зарубіжних країн». URL: <https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=3440>.